

ЦАПЕВ

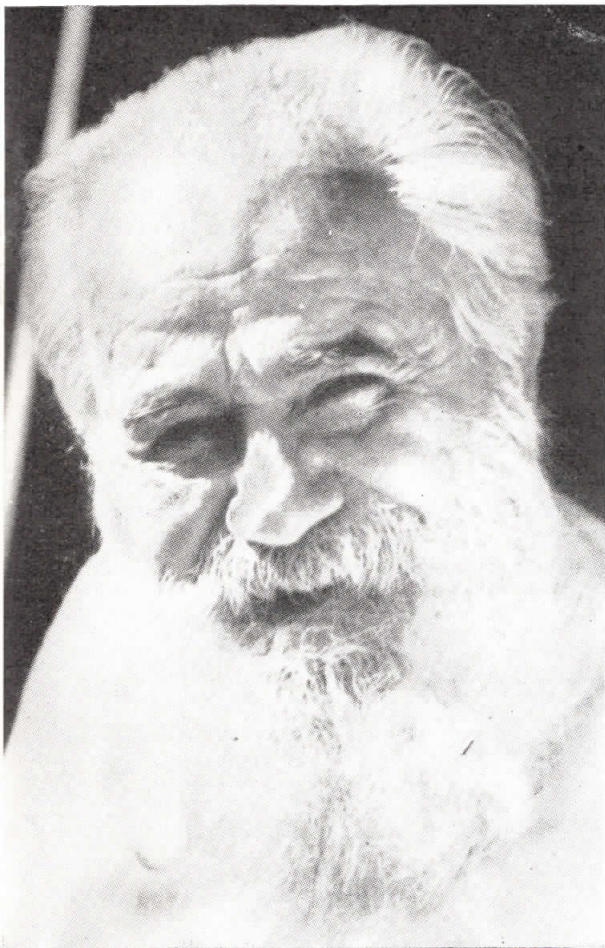
САЛОН НА МУЗЕЈОТ — ЃУРО САЛАЈ 34

РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И КУЛТУРА
МУЗЕЈ НА СОВРЕМЕНА УМЕТНОСТ

ГЕОРГИ ЦАПЕВ

СКОПЈЕ 14-XII-20-XII-1966 ГОДИНА

ГЕОРГИ ЦАПЕВ — МАЈСТОРОТ НА СЛОВЕНСКАТА ПЛЕТЕНИЦА

Во согласност со програмата на Музејот на современа уметност за прикажување на дела од применетата уметност, ова е втора изложба во текот на оваа година организирана од Музејот со цел да ја прикаже широката примена на ликовниот елемент во предметите за широка потрошувачка, како и во обликувањето на секојдневниот животен амбиент на човекот.

Орнаментот и плетеницата беа доста непознати и досега претставуваа предел од мал уметнички интерес. Благодарейќи на систематскиот, упорен и долгогодишен труд на уметничкиот Георѓи Цапев вистинската плетеница — дел од старата култура на Балканските народи, воскресна во неговите раце. Големата инвентивност во неговото теоретство сведочи за еден обид да се популаризира словенската плетеница, стилизирана во најразновидни мотиви.

Георѓи Цапев е роден 1891 во Прилеп. Првиот интерес кон цртежот се зародил кај него во Македонија при разгледувањето на фреските и црквените ракописи гледани во манастирите

во прилепско, битолско, велешко, скопско и кумановско. Таму бил предводен од неговиот татко — голем љубител на уметноста. Уште на 8 години почнува да црта виџети од икони и стари црквени книги. Старите мајстори — зографи го инспирирале малото дете до таа степен што кај него во тој манастирски амбиент се раѓа неговата бескрајна и искрена љубов кон плетеницата — верен сопатник на уметникот и до ден денешен. Под натисок на Турците 1905 се преселува со семејството во Софија каде не изгаснува неговата приврзаност кон плетеницата откриена во Македонија.

Така во 1908 стапува во Државното рисувално училиште во Софија. Познавајќи го фотографскиот занает, наследен од татко му, работи како фоторепортер, цинкограф, литограф и кинооператор. Се јавува како доброволец во Балканската војна. Извесно време работи како хорист и диригент. За време на редовната војничка должност ја повредува левата рака при што му се одзема дел од творечкиот потенцијал. 1919 се запишува на Художествената академија во Софија каде ја приредува својата прва самостојна изложба. Покасно работи и во Министерството за народна просвета како уметник-фотограф. Следат низа престојувања во странство: Чехословачка, Унгарија, Австрија, Цариград, Италија. 1942 доаѓа во Македонија и ја проучува посистематски плетеницата за да може да ја дооформи својата академска работа. Посетувајќи ги одново после толку долго време старите цркви и манастири, Цапев искрено ќе рече; „Прекрасно археолошко патешествие и проучување, за кое човек може само да мечтае“. 1946 дефинитивно ја завршува дисертацијата подготвувана 15 години, која се состои од 1300 мотиви и композиции-плетеници. Во меѓувреме уметникот направил повеќе десетици „трудови“, а секој од нив содржи неколку стотини мотиви и отворил 8 самостојни изложби. И денеска на 76 година уметникот неуморно работи на плетеницата, останувајќи ѝ верен и во староста.

Овој оригинален, упорен, несекојдневен ентузијаст, изворен и вистински познавач на историскиот развиток на орнаментални мотиви го пресоздава она кое низ вековите ги красела најголемите старословенски писмени споменици. А низ оваа синтеза на знаење и уметничко чувство, се раѓа неговиот уметничко-декоративен израз. Неговите особености се изразуваат во композиции со голем регистар на варијации, во творби работени од срце, низ кои се искажува деликатна човечка душа.

Необично важен е и фактот што во тој голем број на елементи, мотиви, орнаменти и композиции не можат да се најдат две идентични творби. Сложеноста на композицијата, творечката фантазија, финесата на изведувањето, нежната хармонија на боите во плетеницата, зборуваат за една несекојдневна уметничка креација. Освен со плетеницата тој се занимава и со цртање на пејсажи, мртви природи и др., но плетеницата останува основна неговата преокупација; кај него таа има нешто сродно со кинеските и јапанските минијатури. Примената на овие орнаменти е голема: керамика, пирографија, графика, резбарство, вез, интарзија, инкрустација, килимарство, гоблени, текстилна индустрија внатрешна и надворешна архитектура итн.

За неговото уметничко творештво, низ кое хармонично се испреплетуваат, стилизирани лавови, змии, драгони, лебеди, пеперуди, цвеќиња, птици и амблеми, искажани се многу ласкави критики од домашни и странски уметници, естетичари, критичари и новинари (Ото Лангенберг, Емил Жене, Чилтум Немаср, Ли Бин-Хун).

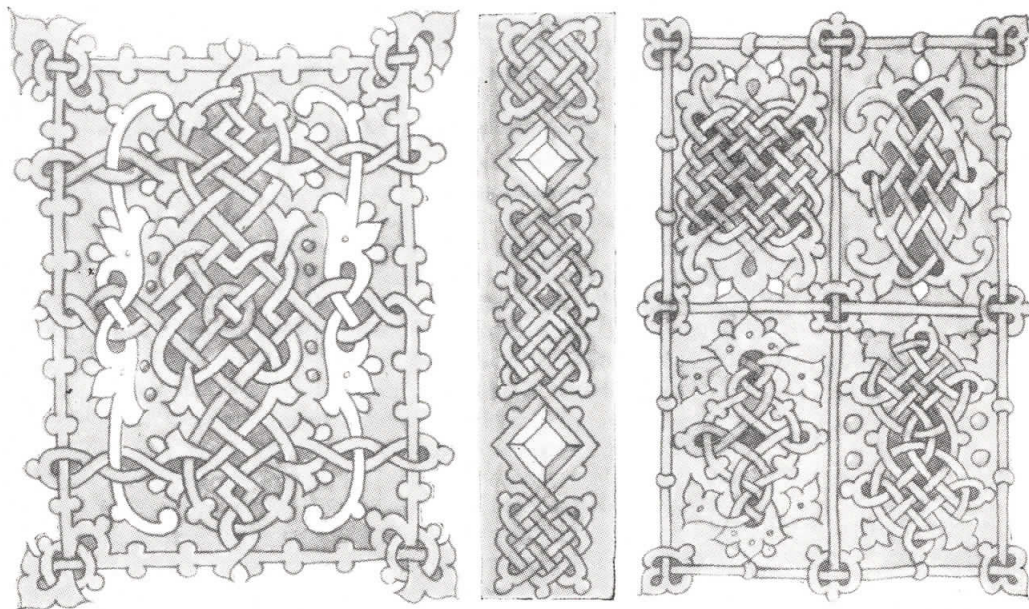
„Делото негово пробудува и ќе биди восхит кај сите луѓе родени на сите страни во светот, зошто во неговото творештво цвета цветот на љубовта кон убавината родена од народниот гение. Делото му е спонтан споменик на народната уметност“ (Тачо Танев).

Ликовната орнаментика на Цапев е многу оригинална, интересна и инвентивна. Богатството и разновидноста на лесниот и ненаметлив цртеж, како и мајсторството на уметничката изведба, сведочат за една непресушна творечка фантазија и умешност. Неговата неодолива приврзаност кон плетеницата создава цела една галерија на мотиви во кои компонирањето и прецизноста на изведувањето се доведени до совршенство.

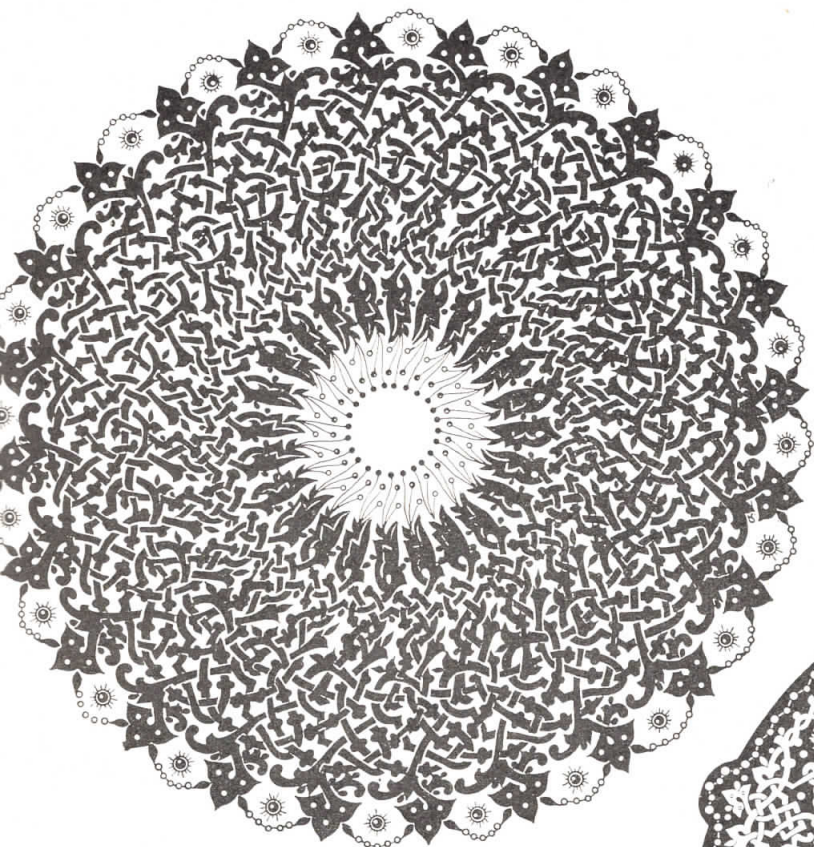
Создавајќи цврста разновидност на орнаментите, Цапев станува формула на трудољубивост, идеализам и упорност. Неговата рака неуморна и вешта не помалку спретна и прецизна одошто во младоста, сведочи за една нестивната човечка и творечка енергија. Трајноста на неговото дело, со мисија на продолжувач на традиционалното искуство, е сама по себе дадена и не толерира каква и да било аргументација.

САМОСТОЈНИ ИЗЛОЖБИ

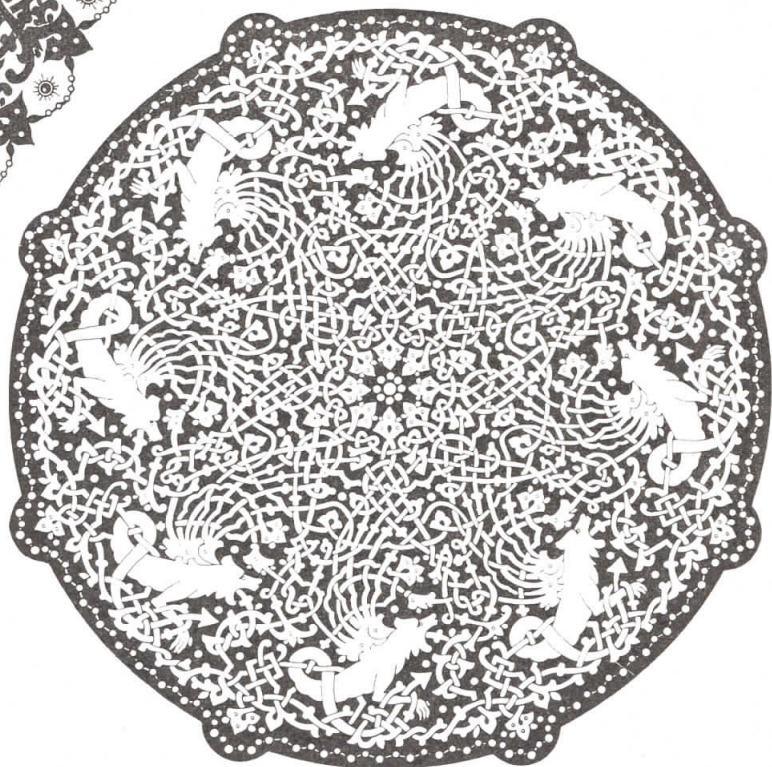
- 1919 — Софија: Прва самостојна изложба во Художествената Академија
1921 — Софија: Втора самостојна изложба во Градското Казино
1924 — Софија: Трета самостојна дијапозитивна изложба „Македонија во к’ртини“ во Трпкова галерија
1944 — Своге: Четврта самостојна изложба
1945 — Софија: Петта самостојна изложба во неговото ателје
1947 — Софија: Шеста самостојна јубилејна изложба по повод 40 годишнината од неговата уметничка дејност, во Салонот на Музикалната Академија
1956 — Софија: Седма самостојна јубилејна изложба по повод 50 години на неговата уметничка дејност, во Салонот на улица Гурко
1958 — Скопје: Осма самостојна изложба во Уметничкиот павилјон

Мотиви и елементи за плетеници во боја

Розета — туш

Розета — туш

КАТАЛОГ

1. 15 ГОЛЕМИ ПЛЕТЕНИЦИ ВО БОЈА
2. ЦИКЛУС ОД МОТИВИ, КОМПОЗИЦИИ И ЕЛЕМЕНТИ ВО БОЈА ВО 17 ПЕРГАМЕНТСКИ ЛИСТОВИ
3. ЦИКЛУС ОД 21 МИНИЈАТУРНИ РОЗЕТКИ—ПЛЕТЕНИЦИ ВО БОЈА
4. 6 ГОЛЕМИ РОЗЕТИ ВО ЦРН ТУШ
5. ЦИКЛУС ОД ЕЛЕМЕНТИ ЗА ВЕЗЕЊЕ ВО 8 ЛИСТОВИ
6. 2 НАЦРТА ЗА КИЛИМИ
7. ЦИКЛУС ОД ЕЛЕМЕНТИ ВО БОЈА ВО 7 ЛИСТОВИ
8. ЦИКЛУС ОД МОДЕЛИ ЗА ПРИМЕНЕТА ГРАФИКА ВО ЦРН ТУШ ВО 9 ЛИСТОВИ

Издава:
МУЗЕЈ НА СОВРЕМЕНА УМЕТНОСТ — СКОПЈЕ

Предговор:
СОЊА АБАЦИЕВА

Припрема на текст:
ЉУПКА ДАМЈАНОВСКА — кустос

Поставка на изложбата:
СТ. ПЕТРОВИК

Техничка опрема:
СТ. ПЕТРОВИК

Печатено:
ГРАФИЧКИ ЗАВОД „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ — СКОПЈЕ

